

Govor ambasadora Dr. Martina Neya, višeg zamjenika visokog predstavnika na Konferenciji o putevima pomirenja i globalnim ljudskim pravima u svijetu

Dame i gospodo,

U julu ove godine obilježili smo desetu godišnjicu masakra u Srebrenici.

U novembru i decembru obilježit ćemo desetu godišnjicu mirovnog sporazuma koji je zaključen u Daytonu odnosno Parizu.

Ove godišnjice govore o ključnim temama upravo ove konferencije.

Daytonom je stavljena tačka na sukobe, no to je bio samo početak dugog, teškog i bolnog procesa suočavanja sa zločinima i nepravdom počinjenim u toku rata.

Dopustite da kažem četiri stvari koje su, po mom mišljenju, od suštinske važnosti:

1. Pomirenje neposredno utiče na živote građana ove zemlje.

Da, rat je odnio živote 200.000 građana, a još dva miliona ljudi istjerao je iz njihovih domova. No, što je još važnije reći, gruba kršenja ljudskih prava koja su se desila između 1992. i 1995. godine, *i dalje* podrivaju političku i socijalnu obnovu zemlje. I zaista, jedno od najsurovijih naslijeđa sukoba je to što organi vlasti u raznim dijelovima zemlje *i dalje* krše ljudska prava.

Ovdje smo, stoga, kako bismo razgovarali o pitanju koje direktan utiče na živote bosanskohercegovačkih građana. Ovo nije akademska debata. Dok mi razgovaramo, građani Bosne i Hercegovine trpe.

2. Pomirenje zahtijeva istinu kao preduvjet.

Neko će reći: "Ukoliko osigurate pravdu, mir će doći sam od sebe." U tome ima istine, ali taj proces je ipak kompliciraniji. Smatram da reformiran sudski sistem, zajedno sa radom haškog tribunala, predstavlja sveobuhvatan i efikasan instrument da se osigura pravni lijek protiv nepravdi nanesenih u toku rata.

Ali mogu li sudovi promijeniti način na koji ljudi razmišljaju?

Pa, mogu učiniti nešto u tom pravcu: ono što sudovi u svakom slučaju mogu je da ustanove činjenično stanje i da povrate povjerenje u pravdu. A to je važno.

Ono što oni ne mogu postići je da stvore situaciju u kojoj bi počinio zločina i oni koji su za njih politički odgovorni priznali te činjenice i tako omogućili da počne proces zacjeljivanja i oprosta. Istina oslobađa prostor neophodan za proces pomirenja. Ona je neophodan ali ne i dovoljan preduvjet za pomirenje. Budući da je neophodna, istina je nemjerljivo važna.

Istina ne povećava strah – ona ga smanjuje. Iskustvo drugih zemalja govori nam da istina ne povećava *netrpeljivost* – nego je smanjuje.

Ona omogućava jednom društvu da ostavi iza sebe neprijateljstva a da pri tom ne napusti legitimne zahtjeve za pravdom onih kojima je učinjena nepravda.

Mislim da na ovoj konferenciji moramo naći najbolji način da se *suočimo* sa prošlošću u BiH kako bi se nje oslobodili.

3. Pomirenje zahtijeva od vlasti da djeluju.

U gradovima i selima u cijeloj Bosni i Hercegovini ima slučajeva nestalih lica koji su formalno i dalje "neriješeni", iako porodice nestalih znaju da se oni koji su odgovorni za nestanak njihovih najmilijih nesmetano kreću, a ponekada su čak i zaposleni u javnim službama.

Neuspjeh organa Republike Srpske i Srbije da uhapsu Radovana Karadžića i Ratka Mladića i da ih predaju u ruke haškog tribunala služi kao stravičan simbol upravo takvog nepoštivanja zakona.

U očima javnosti, zakon se ne poštuje, nego se krši.

4. Pomirenje je od ključne važnosti za trenutni politički proces.

Politički gledano, nalazimo se u ključnoj fazi tranzicije. Ukoliko u procesu reforme bude ispunjeno 16 uvjeta iz Studije izvodljivosti EU, proces stabilizacije i pridruživanja može početi. Kao što znate, naravno, reforma policije i PBS još uvijek nisu završeni. Ukoliko se još ove jeseni provede reforma odbrane, može otpočeti proces ulaska u program NATO-a Partnerstvo za mir. To bi značilo da BiH može postati dio euroatlanskih struktura.

Biti dio Evrope je ono što građani BiH žele i ono što očekuju od svojih političara.

Pomirenje je od suštinske važnosti za ovaj politički proces iz dva razloga:

Prvo, ni EU ni NATO neće prihvatiti BiH – kao ni Srbiju i Crnu Goru – bez izručenja Mladića i Karadžića haškom tribunalu, jer je nespojivo sa evropskim vrijednostima da optuženi ratni zločinci ne budu dovedeni pred lice pravde.

Drugo, pomirenje treba da bude socijalna posljedica ovog političkog procesa: to bi značilo zatvaranje jednog poglavlja

iz prošlosti i otvaranje puta ka svijetloj budućnosti, u kojoj bi građani BiH bili članovi evropske porodice.

Želio bih zahvaliti i čestitati UNDP-u za organiziranje ove konferencije. Svima vam želim uspješan rad.

Hvala.